

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Langáška, soudkyně Dity Řepkové a soudce zpravodaje Jana Wintra o ústavní stížnosti **J. F.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Štípkem, advokátem se sídlem Ostravská 2966, Rožnov pod Radhoštěm, proti výroku I rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2025 č. j. 8 Tz 62/2024, kterým bylo rozhodnuto o stížnosti pro porušení zákona, podané ministrem spravedlnosti ve prospěch stěžovatele, za účasti **Nejvyššího soudu**, jako účastníka řízení, a **ministerně spravedlnosti**, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. Výrokem I rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025 č. j. 8 Tz 62/2024 bylo porušeno základní právo stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, odst. 2, odst. 5 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Výrok I rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025 č. j. 8 Tz 62/2024 se proto ruší.**

Odůvodnění:

I.

Stručné shrnutí podstaty nálezu

1. Ústavní soud se v tomto nálezu zabývá situací stěžovatele (obviněného), který se opakovaně omlouval z hlavního líčení z důvodu údajných zdravotních problémů. Krajský soud použitím operativně pátracích prostředků dospěl k závěru, že stěžovatel své zdravotní problémy zveličuje, a že je schopen se hlavního líčení zúčastnit. Nato jej vzal do vazby, kterou několikrát prodloužil.

2. Ústavní soud dospěl k závěru, že vzetím stěžovatele do vazby byla porušena jeho základní práva a svobody. Má-li trestní soud za to, že obviněný obstruuje (zdržuje) průběh řízení, je soud povinen se nejdříve alespoň pokusit zajistit účast obviněného na řízení mírnějšími prostředky

než vazbou, zejména předvedením obviněného. Tomuto ústavnímu požadavku krajský soud nedostál. Stěžovatel byl vzat do vazby bez zákonného důvodu, a tedy v rozporu s čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod.

II.

Průběh trestního řízení a obsah napadeného rozhodnutí

3. Proti stěžovateli je vedeno trestní stíhání pro zločin podvodu, kterého se měl dopustit obchodováním s padělanými obrazy, vydávanými za originální díla. Usnesením Okresního soudu v Ostravě ze dne 11. 5. 2016 byl stěžovatel vzat do vazby. Následně ho Krajský soud v Ostravě dne 15. 5. 2017 propustil na svobodu za současného přijetí peněžité záruky (kterou následně opakovaně snížil). Dne 26. 8. 2019 Krajský soud v Praze vydal odsuzující rozsudek, který však Vrchní soud v Praze zrušil usnesením ze dne 29. 9. 2021.

4. Soud prvního stupně tak měl o věci rozhodovat znovu; v rámci toho nařizoval hlavní líčení, která však byla opakovaně odročována z důvodu omluv stěžovatele pro jeho zdravotní obtíže. Poté, co krajský soud získal podezření, že stěžovatel svůj zdravotní stav předstírá nebo zveličuje, přistoupil k jeho sledování dle § 158d odst. 1 a 2 trestního řádu s cílem získat poznatky o pohybu stěžovatele a ověřit, zda se účastní předepsaných lékařských procedur a naopak se neúčastní aktivit, které by byly v rozporu s jím tvrzenými zdravotními problémy (bod 18 usnesení krajského soudu). Soud si rovněž vyžádal údaje o telekomunikačním provozu dle § 88a trestního řádu. Dospěl k závěru, že stěžovatel zdravotní problémy v udávané intenzitě a rozsahu nemá, podniká časté zahraniční cesty, evidentně disponuje dostatečnými finančními zdroji (k cestování využívá tři různé vozy zn. Mercedes Benz) a například i ve způsobu užívání mobilních telefonů si počíná v určitém ohledu konspirativně – telefonních čísel využívá více, přičemž například číslo, z něhož kontaktoval soud dne 30. 10. 2023, bylo speciálně využito pouze pro tento jediný případ (bod 44 usnesení krajského soudu).

5. Na den 19. 12. 2023 bylo nařízeno hlavní líčení, ke kterému se stěžovatel opět nedostavil a jeho syn pouze předal soudu písemnou omluvu stěžovatele, ve které popisoval své aktuální zdravotní problémy. Nato krajský nařídil předvedení stěžovatele k vazebnímu zasedání, v němž rozhodl o vzetí, resp. znovuvzetí do vazby usnesením z téhož dne. Krajský soud uvedl, že stěžovatel nedostál svému slibu podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu (bod 44 usnesení krajského soudu). Z chování obžalovaného je zjevné, že se hlavnímu líčení aktivně a velmi sofistikovaně vyhýbal. Za daného stavu věcí dospěl soud k závěru, že v případě stěžovatele existují důvody vazby dle § 67 odst. 1 písm. a) a c) trestního řádu, tedy silná obava, že se bude trestnímu řízení, potažmo případnému nástupu výkonu trestu, vyhýbat, a to například i pobytem v zahraničí, kde má rodinné vazby. Krajský soud uvedl, že „*vzhledem k enormnímu rozsahu páchané trestné činnosti*“ (škodě v částce převyšující 29 000 000 Kč) je rovněž dána obava, že by v této činnosti mohl stěžovatel i nadále pokračovat (bod 44 usnesení krajského soudu).

6. Proti usnesení krajského soudu o vzetí do vazby podal stěžovatel stížnost, kterou Vrchní soud v Praze zamítl usnesením ze dne 24. 1. 2024. Uvedl, že stěžovateli lze dát za pravdu v tom, že je v péči celé řady lékařů. Obstrukce stěžovatele, kterými se vyhýbá hlavnímu líčení, jsou však sofistikované v tom, že některé lékařské zprávy byly založeny výhradně na jeho subjektivních dojmech. Zdravotní problémy stěžovatele vrchní soud nezpochybňuje, ale stěžovatel vede běžný život, který mu nebrání v účasti na hlavním líčení (bod 22 usnesení vrchního soudu). Podle vrchního soudu je přítomnost obžalovaného při hlavním líčení legitimním cílem, přičemž ukládání pořádkových pokut ani opakované předvádění

obžalovaného nelze pro jejich přechodný charakter považovat za efektivní nástroje a rozhodnutí soudu prvního stupně je proto proporcionální (bod 26 usnesení vrchního soudu).

7. Krajský soud vazbu dále třikrát prodloužil, stěžovatel se proti tomu vždy neúspěšně bránil u vrchního soudu. Ústavní soud však zasáhl nálezem sp. zn. III. ÚS 1966/24 ze dne 6. 11. 2024. V něm zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 6. 2024 a usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2024, kterými byla vazba podruhé prodloužena (šlo tedy o třetí vazební rozhodnutí v pořadí). Ústavní soud zejména zdůraznil, že obstrukce stěžovatele, kterými zdržoval hlavní líčení, nezakládají obavu, že se stěžovatel bude skrývat, a tedy nepředstavují vazební důvod (srov. právní větu citovaného nálezu). To platí tím spíše při prodlužování vazby, v rámci něhož je navíc třeba vzít v potaz tzv. doktrínu zesílených důvodů.

8. Mezitím dne 12. 11. 2024 podal ministr spravedlnosti ve prospěch stěžovatele stížnost pro porušení zákona. Ta směřovala proti všem čtyřem pravomocným vazebním usnesením krajského soudu, potvrzeným vrchním soudem – jednalo se tedy o vzetí do vazby ze dne 19. 12. 2023 a následná tři rozhodnutí o prodloužení vazby. Se stížností ministra se v plném rozsahu ztotožnil také státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Dne 29. 11. 2024 vzal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona částečně zpět, a to v rozsahu, v němž směřovala proti těm usnesením krajského soudu a vrchního soudu, která v mezidobí zrušil Ústavní soud.

9. Nejvyšší soud v rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona vyslovil, že dvěma zbylými prodlouženími vazby (prvním a třetím prodloužením) byl skutečně zákon porušen. Tato usnesení krajského soudu a vrchního soudu proto Nejvyšší soud výrokem II rozsudku zrušil. Nejvyšší soud uvedl, že nález Ústavního soudu je třeba analogicky použít i na tato rozhodnutí o prodloužení vazby. Soudy vazbu mechanicky prodlužovaly, nerespektovaly doktrínu zesílených důvodů a pro prodlužování vazby neexistoval žádný rozumný objektivní důvod (srov. zejména body 41-44 napadeného rozsudku Nejvyššího soudu).

10. Nejvyšší soud však nevyhověl stížnosti pro porušení zákona, co se týče samotného vzetí do vazby a v tomto rozsahu ji výrokem I zamítl. Přisvědčil sice stížnosti ministra v tom, že nebyl naplněn důvod vazby podle § 67 písm. c) trestního řádu, tedy obava z pokračování v trestné činnosti, ale důvod vzetí do vazby podle § 67 písm. a), tedy obavu ze skrývání se, považoval Nejvyšší soud za naplněný.

11. Vazební důvod byl podle Nejvyššího soudu dán zejména s ohledem na to, že stěžovateli hrozil vysoký trest odnětí svobody (bod 32 rozsudku Nejvyššího soudu). Nejvyšší soud shledal, že byl naplněn pojem „skrývání se“, a to v souhrnu všech zjištěných skutečností. Tento pojem je třeba vykládat široce, nejen tak, že obviněný ukryje svou identitu, anebo se pohybuje na místě, které není známo, ale i jako obstrukční jednání, které brání v tom, aby ho soudní moc postavila před soud (bod 34 rozsudku).

12. K využití mírnějších prostředků před vzetím do vazby Nejvyšší soud uvedl: „*Pravdou je, že pro to, aby tak soud, pokud je obviněný formálně k dispozici (jeho pobyt je znám), mohl postupovat, musí využít donucovací prostředky, tzn. předvolání a předvedení ve smyslu § 90 tr. ř. (srov. rozhodnutí č. 8/1989 Sb. rozh. tr.), avšak jen tehdy, když mu v tom právě obstrukční jednání obviněného nebrání. Pokud obviněný v posuzované věci předstíral vážný zdravotní stav, pak soud důvodně předvedení podle § 90 tr. ř. nepoužil, protože byl-li by obviněný skutečně tak vážně churavý, jak soudu (na rozdíl od svého skutečného jednání, které tomu neodpovídalo, jak prokázalo policii na popud soudu realizované sledování) předstíral, nemohl být realizován ani*

příkaz k jeho předvedení.“ K tomu doplnil, že na straně stěžovatele sice skutečně byly dány zdravotní problémy, ale ani ty nemusejí být vždy překážkou pro přítomnost u jednání soudu.

13. Nejvyšší soud shrnul, že v posuzovaném případě neshledal, že by krajský soud nerespektoval nebo nedodržel povinnosti před rozhodnutím využít jiných prostředků, protože veškerá snaha zajistit obviněného k hlavnímu líčení jiným způsobem než vzetím do vazby, byla limitována chováním a tvrzeními obviněného (bod 34 rozsudku).

III. Argumentace stěžovatele

14. Stěžovatel ústavní stížností brojí proti výroku I rozsudku Nejvyššího soudu, kterým Nejvyšší soud částečně zamítl stížnost pro porušení zákona, a to co se týče rozhodnutí o vzetí do vazby. Stěžovatel tvrdí, že nebyly dány důvody útěkové vazby. Tu lze použít pouze v případě reálného rizika skrývání se nebo uprchnutí. Stěžovatel svou argumentaci opírá zejména o citace z judikatury Ústavního soudu, podle které *„nutnost zabezpečení přítomnosti obviněného na hlavním líčení ani všeobecný zájem na jeho nerušeném a plynulém průběhu nejsou samy o sobě důvodem vazby. Vzetím do vazby nelze nahrazovat jiné zákonné způsoby zabezpečení účasti obviněného. Teprve v případě, že by obstrukcím obhajoby nebylo možno zabránit ani naznačenými prostředky, by bylo možno zvažovat, že prostor obecného soudu je již zúžen do té míry, že jednání stěžovatele je nutno považovat za skrývání se ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu“.*

15. Podle stěžovatele Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 1966/24 v jeho věci jasně konstatoval, že krajský soud se před vzetím stěžovatele do vazby nikdy nepokusil zajistit jeho přítomnost prostřednictvím předvedení či jiného mírnějšího prostředku, a ani sám krajský soud ve svých usneseních nezmiňuje, že by předvedení nebo jakéhokoliv mírnějšího prostředku využil, a ani neodůvodňuje, proč by snad jejich využití nemohlo obstrukcím zabránit. Jednání stěžovatele proto nebylo možné považovat za skrývání se ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu. Stěžovatel se ohrazuje proti tvrzení Nejvyššího soudu, že nebylo možné stěžovatele předvést; z ničeho neplyne, že by krajský soud tuto možnost vůbec zvažoval. Pokud soud dospěl k závěru, že žádost stěžovatele o odročení hlavního líčení dne 19. 12. 2023 není důvodná, pak soudu nic nebránilo, aby rozhodl o tom, že hlavní líčení neodročí, aniž by měl hned rozhodnout tím vůbec nejinvazivnějším zajišťovacím instrumentem, tedy vzetím stěžovatele do vazby.

16. Stěžovatel uvádí, že po celou dobu 9 let trvajícího trestního stíhání je plně kontaktní, se soudem spolupracuje, zdržuje se na adrese trvaného bydliště a včas přebírá veškeré soudní písemnosti. V letech 2022 a 2023 prodělal celkem tři náročné operace – odstranění zhoubného nádoru z ledviny, operaci rozsáhlé třinácticentimetrové břišní kýly a operaci krční páteře s extrakcí ploténky a aplikací čtyř šroubů do krční páteře, když tyto operace přirozeně vyžadovaly rekonvalescenci. Stěžovatel v této souvislosti odkazuje na to, že krajský soud i po vzetí stěžovatele do vazby dále odročoval hlavní líčení z důvodu nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele, což prokazuje, že stěžovatel před vzetím do vazby nejednal obstrukčně. Stěží lze obstrukčně jednat ve vazbě, navíc, když zdravotní stav stěžovatele byl v této době monitorován a ověřován personálem vazební věznice.

17. Stěžovatel se rovněž ohrazuje proti některým skutkovým závěrům soudů. Např. soudy hovoří o tom, že nakupoval v obchodním centru, ale ze spisu vyplývá jediné to, že odvezl svoji manželku před prodejnu potravin a nevyvíjel žádnou fyzickou aktivitu.

IV. Procesní předpoklady řízení

18. Stěžovatel v ústavní stížnosti brojí proti rozsudku Nejvyššího soudu, avšak v závěrečném petitu navrhl ke zrušení také předcházející rozhodnutí vrchního soudu a krajského soudu. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že z návrhu není patrné, čeho se stěžovatel skutečně domáhá, a proto jej vyzval k odstranění vad. Stěžovatel nato svůj návrh upřesnil tak, že se domáhá pouze zrušení rozsudku Nejvyššího soudu, kterým byla částečně zamítnuta stížnost pro porušení zákona.

19. Po odstranění této vady stěžovatelem již Ústavní soud shledal, že procesní podmínky řízení o ústavní stížnosti jsou splněny. Ústavní stížnost byla podána včas, oprávněným a řádně zastoupeným stěžovatelem. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný a nejsou dány ani důvody nepřípustnosti.

V. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

20. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost s žádostí o vyjádření Nejvyššímu soudu, ministryni spravedlnosti a Nejvyššímu státnímu zastupitelství.

21. Nejvyšší soud ve vyjádření uvedl, že v ústavní stížnosti nejsou uváděny žádné nové skutečnosti nežli ty, na které již Nejvyšší soud reagoval v napadeném rozhodnutí. Nejvyšší soud měl na zřeteli, že rozhodování o vazbě obecný soud vede vždy v rovině pouhé pravděpodobnosti ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný držen ve vazbě. V posuzované věci se jedná o situaci srovnatelnou s tou, o níž rozhodoval Ústavní soud usnesením sp. zn. III. ÚS 189/24.

22. Ministryně spravedlnosti ve svém vyjádření ze dne 30. 7. 2025 uvedla, že se ztotožňuje s argumentací stěžovatele. Důvod vazby podle ní nebyl naplněn. Krajský soud se měl nejdříve pokusit zajistit přítomnost obviněného u celého hlavního líčení formou předvedení, eventuálně ukládání pořádkových pokut. Ministryně spravedlnosti setrvává na argumentech uvedených ve stížnosti pro porušení zákona, zejména že ve věci nebylo možno dojít k jednoznačnému závěru o existenci důvodné obavy, že obviněný se bude skrývat (uplatňovat obstrukce), aby se tak vyhnul trestnímu stíhání, poněvadž omluvy obviněného z hlavního líčení, na něž byl řádně předvolán, měly reálný základ – nešlo o zcela nepravdivé či zkreslené informace.

23. Nejvyšší státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo. V souladu s poučením, kterého se mu od Ústavního soudu dostalo, má tak Ústavní soud za to, že se postavení vedlejšího účastníka vzdalo (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s § 101 odst. 4 občanského soudního řádu).

24. Vzhledem k tomu, že vyjádření k ústavní stížnosti neobsahovala žádné zásadní nové argumenty (a rovněž s ohledem na výrok tohoto nálezu), nezasílal již Ústavní soud s ohledem na procesní ekonomii vyjádření ministryně a Nejvyššího soudu k replice stěžovateli.

VI. Posouzení ústavní stížnosti

VI.a Obecná východiska

25. Podle čl. 8 odst. 5 Listiny nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Útěkovou vazbu podle § 67 písm. a) trestního řádu lze použít jen za účelem zamezení reálnému riziku (důvodné obavy), že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu. Tyto zákonné důvody nelze rozšiřovat a vazbu nelze používat pro jiné, než zákonem stanovené účely, zejména není možné ji použít jako bezprostředně uplatněný trest pro obviněného (nálezy sp. zn. I. ÚS 1694/14, bod 40; I. ÚS 217/15, bod 14). Trestní soudy nesmí zapomínat na vážnost toho, že podstatou vazby je omezení osobní svobody obviněného ve chvíli, kdy je ještě považován za nevinného (čl. 40 odst. 2 Listiny). Vazba proto představuje nejzazší zajišťovací prostředek, který přichází v úvahu jen tehdy, kdy jej nelze nahradit jiným mírnějším opatřením.

26. Ústavní soud opakovaně (ve shodě s judikaturou Nejvyššího soudu) zdůraznil, že pouhá obstrukční jednání obviněného, která směřují typicky ke zdržování trestního řízení, nejsou sama o sobě důvodem vazby (nálezy sp. zn. I. ÚS 2183/12, bod 18; I. ÚS 2883/13, bod 22; III. ÚS 1966/24, bod 41). Zdržování řízení není považováno za akceptovatelný důvod ke zbavení osobní svobody ani v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (srov. rozsudek ESLP ve věci *Tymošenková proti Ukrajině*, stížnost č. 49872/11, § 270).

27. Účast obviněného na trestním řízení, zejména na hlavním líčení, je možno zajistit mírnějšími prostředky, především jeho předvedením policejním orgánem podle § 90 trestního řádu. Teprve v případě, že by obstrukcím nebylo možné zabránit jinými zákonnými prostředky než vazbou, bylo by možné jednání stěžovatele považovat za skrývání se ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu (nálezy sp. zn. I. ÚS 2883/13, bod 23).

28. To znamená, že má-li být důvodem vazby obstrukční jednání obviněného, soudy jsou bezvýjimečně povinny se alespoň pokusit zajistit jeho účast na řízení mírnějšími prostředky než vazbou. Až v případě, že by se ani tyto prostředky neukázaly jako efektivní – obviněný by např. obstruoval (znemožňoval) i samotné předvedení nebo by bylo nutné jej na hlavní líčení předvádět opakovaně – lze k zajištění jeho účasti vazbu použít. V takové situaci totiž již lze hovořit o tom, že se obviněný skrývá či je k tomu alespoň dána důvodná obava.

29. Těmto obecným východiskům odpovídají také nosné důvody nálezu sp. zn. III. ÚS 1966/24, kterým Ústavní soud zrušil prodloužení vazby ve věci nynějšího stěžovatele. Právní věta nálezu zní: „*Pro jednání obviněného spočívající v okolnostech, které lze důvodně považovat za maření hlavního líčení, lze obviněného vzít do vazby podle § 67 písm. a) trestního řádu pouze tehdy, pokud soud vyčerpá všechna méně invazivní opatření, která mají za cíl obviněného přimět k účasti na hlavním líčení, zejména předvedení podle trestního řádu.*“ Nelze tedy dospět k jinému závěru, než že soudy jsou v těchto případech vždy povinny se o použití méně invazivních způsobů zajištění účasti obviněného alespoň pokusit, pokud není nepochybně naplněn vazební důvod, tedy důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat.

VI.b Použití obecných východisek na posuzovanou věc

30. Poté, co se stěžovatel opakovaně omlouval z hlavních líčení kvůli údajným zdravotním problémům, použil krajský soud operativně pátrací prostředky, na základě kterých dospěl

k závěru, že stěžovatel své zdravotní problémy zveličuje (byť objektivně existují), a že je schopen se hlavního líčení zúčastnit. Krajský soud následně rozhodl o vazbě stěžovatele, aniž by se jej nejprve pokusil předvést či jinak zajistit jeho účast na hlavním líčení mírnějšími prostředky. Tuto skutečnost nezpochybňuje ani krajský soud v rozhodnutí o vzetí do vazby, ani Nejvyšší soud v napadeném rozsudku.

31. Již z toho je patrné, že krajský soud při rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby [z důvodu podle § 67 písm. a) trestního řádu] nerespektoval výše uvedená ústavněprávní východiska. Nejvyšší soud pak v napadeném rozsudku tento protiústavní postup krajského soudu aproboval. Nebylo přitom žádného důvodu, aby Nejvyšší soud neaplikoval závěry nálezu sp. zn. III. ÚS 1966/24, který se týkal prodlužování vazby stěžovatele, také na samotné rozhodnutí o vzetí do vazby. Ústavní soud v nálezu sice uvedl, že se zabývá pouze prodloužením vazby a nezkoumá primárně důvody, pro které byl stěžovatel vzat do vazby (bod 43 nálezu). Důvodem toho je však prostá skutečnost, že rozhodnutí o vzetí do vazby nebyla v daném řízení u Ústavního soudu napadnuta. Obstrukční jednání obviněného tedy nemůže být důvodem pro vzetí do vazby, pokud soud nevyčerpá méně invazivní opatření, a tento závěr platí tím spíše při prodlužování vazby, v rámci něhož je navíc nutno zohlednit i doktrínu tzv. zesílených vazebních důvodů (bod 44 nálezu).

32. Ústavní soud se ztotožňuje s obecnými východisky napadeného rozsudku Nejvyššího soudu, která rovněž odpovídají výše citovaným závěrům Ústavního soudu. Pojem „skrývání se“ skutečně lze ve výjimečných případech rozšířit i na situace, kdy obstrukční jednání brání postavit obviněného před soud. Sám Nejvyšší soud však uvedl, že je nejprve třeba využít mírnější donucovací prostředky, tzn. předvolání a předvedení ve smyslu § 90 trestního řádu.

33. Ústavní soud se právě proto nemůže ztotožnit s následným konstatováním Nejvyššího soudu, že v posuzované věci nebylo třeba vyčerpat tyto mírnější prostředky, jelikož tomu obstrukční jednání obviněného bránilo. Tento argument Nejvyššího soudu nedává dobrý smysl. Pokud by totiž obstrukční jednání obviněného dosahovalo takové intenzity, že by bránilo tomu, aby soud využil mírnějších prostředků (tedy aby jej dal předvést), pak se o „pouhé“ obstrukční jednání nejedná, ale je naplněn samotný vazební důvod, tedy skrývání, resp. jeho důvodná obava. Pokud se však naopak jedná o pouhé obstrukční jednání, pak logicky mírnějších prostředků využít lze, jelikož soud ví, kde se obviněný nachází, zná jeho totožnost a je možné jej dát předvést – tak tomu bylo ve zde posuzované věci.

34. Nelze se tedy ztotožnit s Nejvyšším soudem v tom, že by obstrukční jednání obviněného bránilo tomu jej předvést. Krajský soud nic takového ani netvrdil. Není navíc zřejmé, na základě čeho krajský soud předem usuzoval, že by pokus o předvedení stěžovatele k hlavnímu líčení byl neúspěšný, když se o nic takového vůbec nepokusil. Pokud podle Nejvyššího soudu nebylo možné stěžovatele předvést k hlavnímu líčení (a tedy využít tohoto mírnějšího prostředku), není jasné, z jakého důvodu bylo možné jej předvést k vazebnímu zasedání, v jehož rámci bylo rozhodnuto o vzetí do vazby.

35. Nejvyšší soud k nevyužití mírnějších prostředků ze strany krajského soudu uvedl následující: „Pokud obviněný v posuzované věci předstíral vážný zdravotní stav, pak soud důvodně předvedení podle § 90 tr. ř. nepoužil, protože byl-li by obviněný skutečně tak vážně churavý, jak soudu (na rozdíl od svého skutečného jednání, které tomu neodpovídalo, jak prokázalo policii na popud soudu realizované sledování) předstíral, nemohl být realizován ani příkaz k jeho předvedení.“ Nejvyšší soud tedy fakticky uvádí, že soudy správně nepoužily mírnější prostředky v obavě z toho, že stěžovatel byl vážně churavý; současně ale tvrdí, že díky

sledování věděly, že stěžovatel ve skutečnosti vážně choravý není, přičemž právě z toho důvodu ho rovnou vzaly do vazby. Tento argument je evidentně vnitřně rozporný a neospravedlňuje to, proč se krajský soud nepokusil stěžovatele nejprve předvést.

36. Posuzovaná věc přitom byla v zásadě jednoduchá – pokud krajský soud měl za to, že stěžovatel systematicky obstruuje hlavní líčení, resp. zveličuje své zdravotní problémy, měl vydat právě příkaz k jeho předvedení k hlavnímu líčení. Není samo o sobě protiústavní (byť se jedná o řešení přinejmenším neortodoxní), že krajský soud přistoupil ke sledování stěžovatele, pokud měl podezření, že závěry lékařských zpráv, postavených údajně na subjektivních pocitech stěžovatele, neodpovídají skutečnosti (bod 21 usnesení krajského soudu). Pokud však následně krajský soud vyhodnotil, že stěžovatel své problémy skutečně jen předstírá, pak bylo na místě, aby stěžovatele předvedl k hlavnímu líčení. Až pokud by se tento prostředek ukázal být neúčinným a stěžovatele by např. bylo nutno předvádět opakovaně nebo by se vůbec nepodařilo jej předvést, pak by bylo možné uvažovat o naplnění vazebního důvodu ve formě obstrukcí, dosahujících intenzity skrývání se (či jeho důvodné obavy).

37. Základním faktem přitom zůstává, že žádný ze soudů neposkytl právě relevantní důvody pro obavu, že se stěžovatel bude skrývat či že uprchne. To samo o sobě představuje porušení čl. 8 odst. 5 Listiny. Kromě toho, že stěžovatel podle krajského soudu obstruoval konání hlavní líčení tím, že se z něj omlouval z důvodů, které krajský soud považoval za smyšlené, neuvedl krajský soud v bodech 19 až 32 usnesení nic, co by svědčilo o naplnění jakéhokoli vazebního důvodu. Krajský soud tedy porušil právo stěžovatele na osobní svobodu nejen tím, že vazbu prodlužoval (jak již konstatoval Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 1966/24 a následně Nejvyšší soud ve výroku II napadeného rozsudku), ale už i tím, že jej do vazby vůbec vzal.

38. Podstatou tohoto nálezu není hodnocení, zda a v jaké míře stěžovatel skutečně předstíral či zveličoval své zdravotní problémy, a tedy zda šlo z jeho strany o obstrukce hlavního líčení. I kdyby totiž stěžovatelovy omluvy byly zcela smyšlené, nic to nemění na povinnosti soudů se pokusit jeho přítomnost nejprve zajistit mírnějšími prostředky než vazbou – smyslem vazby totiž není trestat obviněného.

39. Pro posuzovanou věc není relevantní usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 189/24, na které odkázal Nejvyšší soud ve vyjádření k ústavní stížnosti. Nejvyšším soudem odkazované body 13 a 15 usnesení pouze shrnují, z jakých všech důvodů byly naplněny důvody vazby útěkové a současně vazby předstírné – stěžovatel se nezdržoval na místě trvalého bydliště, pro policii byl nedosažitelný, cestoval aktivně po různých zemích, byl zjevně způsobilý žít v cizině, nepodařilo se zjistit, kde jsou výnosy z trestné činnosti, stěžovatel dlouhodobě pokračoval v páchání rozsáhlé trestné činnosti i po podání soukromoprávních žalob atd. Následně Ústavní soud stručně shrnul, že napadená rozhodnutí jsou ústavně konformní. Není tedy vůbec zřejmé, v čem má být odkazované usnesení srovnatelné a důležité pro řešení zde posuzované věci (nadto jde o pouhé usnesení, které není závazné ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy).

40. Ústavní soud konečně nepřehlédl, že v době rozhodnutí o vzetí do vazby byl stěžovatel vázán slibem podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu, zejména slibem, že se na vyzvání dostaví k soudu. I kdyby však stěžovatel slib porušil (což Ústavní soud v tomto nálezu taktéž nehodnotí), faktem zůstává, že pro vzetí obviněného do vazby je nutné nejen shledat porušení slibu, ale také existenci, resp. trvání důvodů vazby (§ 73 odst. 8 trestního řádu), což ve zde posuzované věci nebylo splněno. Jinak řečeno, netrvalí-li důvody vazby, pak ani porušení slibu obviněného není důvodem pro znovuvzetí do vazby.

VII. Závěr

41. Ústavní soud shrnuje, že krajský soud porušil čl. 8 odst. 5 Listiny tím, že vzal stěžovatele do vazby za údajné obstruování hlavního líčení, aniž by se nejprve pokusil jeho přítomnost na řízení zajistit mírnějšími prostředky, zejména předvedením stěžovatele. Nejvyšší soud následně napadeným rozsudkem tento postup aproboval, čímž rovněž porušil základní práva stěžovatele.

42. Ústavní soud tedy ze všech výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná a zrušil výrok I rozsudku Nejvyššího soudu, kterým byla zamítnuta část stížnosti pro porušení zákona [§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti nálezů Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 16. srpna 2025

Tomáš Langášek
předseda senátu